

analysed in psychical development of children with the limited psychical and physical possibilities. Sources - 8.

Key words: *handicap, handicapped, deprivation, rehabilitation, medical and psychological rehabilitation, revitalisation.*

Макогончук Євгенія Сергіївна – аспірантка кафедри загальної та соціальної психології Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, м.Луцьк.

УДК 159.923.2

Михайлишин У.Б.

ВПЛИВ ГРУПОВИХ ЦІННОСТЕЙ НА СТАНОВЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ЗРІЛОСТІ СТУДЕНТСТВА

В статті розкрито вплив групових цінностей на становлення соціальної зрілості студентства. Показано, що розвиток індивідуальної ініціативності у поєднанні з характеристиками самоактуалізації є фундаментальними чинниками для формування соціальної зрілості студентства та їх успішної репрезентації у соціальній взаємодії. Визначено доцільність вивчення рівня суб'єктивного контролю та адаптації членів групи та їх взаємозалежності з функціями групових цінностей, мотивами їх дотримання як показників соціальної зрілості. Джерел – 8.

Ключові слова: *особистість, студентство, групові цінності, самоактуалізація, локус контролю, адаптація, соціальна зрілість.*

Постановка проблеми. Відомо, що у багатьох видах діяльності та взаємодії успіх окремого індивіда пов'язаний із узгодженою діяльністю колективу, групи, що вимагає від усіх індивідів, які туди включені, свідомого самообмеження власної ініціативи і активності заради досягнення загальної мети, що вимагає часткової, а деколи і повної відмови від свого «Я» на користь «Я» групового. Однією із центральних проблем для науковців є визначення умов, за яких здійснюється перехід систем від розвитку, який здійснюється під впливом зовнішніх чинників до саморозвитку та соціальної активності. Це вимагає розгляду людини як відкритої системи, яка володіє певним внутрішнім змістом і енергією, інформацією з оточуючим світом, потенціалом, котрі істотно можуть вплинути на результати її самоактуалізації та соціальної зрілості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У ряді соціально-психологічних досліджень наголошують на тому, що теорія самоактуалізації активно розвивалася у середині ХХ століття. Зокрема, Ш. Бюлер, К. Гольдштейн, Д. Келлі, А. Маслоу, Р. Мей, Г. Мюррей, Г. Мерфі, Г. Олпорт, К. Роджерс, О. Хакслі ставили перед собою завдання вивести концепцію, яка б відповідала вимогам цивілізації, яка швидко розвивається, концепцію людини, яка готова до творчої діяльності заради позитивних особистих і суспільних цілей, концепцію, яка б описувала умови максимальної реалізації потенційних можливостей особистості та її соціальної зрілості і, зокрема, можливості саморозвитку.

Одна із основних потреб людини, наголошує А. Маслоу, це потреба у самоактуалізації, реалізації потенційних можливостей людини, її здібностей, ресурсів і талантів. Автор вказує

на такі особливості осіб, які самоактуалізують: більш ефективно сприйняття та прийняття реальності і більш комфортні стосунки з нею; прийняття себе, інших; спонтанність, безпосередність, природність; зосередженість на завданні (на відміну від зосередженості на собі); самостійність, незалежність від культури і середовища; оригінальність оцінки; почуття причетності, єдності з іншими; більш глибокі міжособистісні стосунки; демократична структура характеру; розмежування засобів і цілей, добра і зла; філософське почуття гумору; творчість; опір акультурації [6].

У сучасній психологічній науці під самоактуалізацією розглядають свідому діяльність особистості, яка спрямована на максимально можливе розкриття і використання свого потенціалу як на користь самої себе (максимальне задоволення матеріальних і духовних потреб людини як суб'єкта життєдіяльності), так і групи до якої вона належить.

Принципи теорії самоактуалізації широко розвиваються і застосовуються в гуманістичній психотерапії, акмеології, логопсихотерапії (О. Бодальов, Б. Братусь, Є. Вахромов, О. Леонтьєв, А. Маслоу, К. Роджерс, В. Франкл, Е. Фромм та ін.) [1; 2; 3; 4; 5; 7; 8].

Т. Ашер, Є. Вахромов [3; 4] наголошують на тому, що концепція самоактуалізації надає людині можливість обрати правильний керунок у житті, повірити у себе і свою особисту значущість, працювати над своїм самовдосконаленням. Це процес, який вимагає від людини рефлексивного рівня мислення і високого рівня самосвідомості, планування своїх дій і усвідомлення їх результатів. Теоретичний аналіз і рефлексивні акти приводять до коректування уявлень людини про себе, про світ і змінам у «життєвому плані». Цей процес автори позначають терміном «самореалізація», який означає мислинсвий, когнітивний аспекти діяльності, спрямованої на самоактуалізацію, роботу людини над собою у внутрішньому плані, та її соціальну зрілість в цілому.

Доцільним вбачалося й вивчення рівня суб'єктивного контролю та адаптації членів групи та його взаємозалежності з функціями групових цінностей, мотивами їх дотримання як показників соціальної зрілості.

Мета статті – розкрити вплив групових цінностей на становлення соціальної зрілості студентства.

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. Основним видом діяльності студентів є навчальна діяльність. В контексті теми дослідження нас цікавить соціально-психологічний компонент цієї діяльності, що відтворює характер взаємин у студентській групі, соціально-психологічний клімат групи, згуртованість групи, психологічну сумісність членів групи, розгляд проблем адаптації студентів до навчання у вузі, розгляд умов, що дозволяють молодій людині розкрити свій потенціал, самоактуалізуватися; виявити наскільки цінності, які існують у студентській групі, впливають на соціальну зрілість її членів, зокрема на прояв їх ініціативності, спонтанності, креативності, автономності, реалізацію особистих ресурсів.

В результаті дослідження за методикою А. Лазукіна виявлено середній рівень самоактуалізації студентів, який домінує як у дівчат, так і у хлопців. Було здійснено порівняння даних за курсами. Так, другокурсники, так і четвертокурсники виявили середній рівень самоактуалізації. Хоча більш високий рівень самоактуалізації спостерігається у другокурсників за шкалами «цінності» (63,7 %), а також «орієнтація у часі» (53,9%).

Визначені високі показники шкали «цінності» свідчать, що людина поділяє цінності особистості, до яких А. Маслоу відносив такі, як істина, добро, краса, цілісність, порядок, самодостатність. Перевага названих цінностей вказує на прагнення до гармонійних взаємовідносин із оточуючими. Високі показники за шкалою «орієнтація у часі» свідчать наскільки людина живе теперішнім, а не минулим, при цьому керується принципом «тут і тепер». Цікаво, що у четвертокурсників показники за шкалою «орієнтація у часі» є досить низькими (16,7 % у порівнянні з 54,8%, які є у другокурсників), що може свідчити про труднощі при потребі розширення життєвих перспектив, планів. Очевидно, що ближче до закінчення вузу, старшокурсникам доводиться по-новому усвідомлювати свою ідентичність, переглянувши ті цінності, на основі яких вона будувалася; адаптивні можливості молодшої людини у новій ситуації розвитку, а саме при наближенні трудової стадії соціалізації, знижуються або загострюються.

Кореляційний зв'язок між твердженнями «групові цінності знижують рівень групової згуртованості» та шкалою «погляд на природу людини», дорівнює 0,482. Названа шкала при високих показниках виступає, як передумова конструктивних міжособистісних взаємовідносин, які ґрунтуються на довірі та доброзичливості.

Також виявлені кореляційні зв'язки між шкалами самоактуалізації та тенденціями поведінки в реальній групі. Названі тенденції визначалися за допомогою методики Q-сортування В. Стефансона. Методика дозволяє визначити шість основних тенденцій поведінки людини в реальній групі: залежність-незалежність, комунікабельність-некомунікабельність, прийняття «боротьби» і уникнення «боротьби». Зокрема, виявлений обернено-пропорційний зв'язок між тенденцією «до залежності», яка визначається, як внутрішнє прагнення індивіда до прийняття групових стандартів і цінностей і шкалами «спонтанність» (-0,39), «аутосимпатія» (-0,42). Отже, аналіз отриманих результатів дає підстави говорити, що цінності, які існують у групі можуть фруструвати спонтанну поведінку її членів та їх аутосимпатію. Шкала «цінностей» має обернено-пропорційну залежність із «тенденцією до боротьби». Зазначена тенденція передбачає активне прагнення особистості приймати участь у житті групи, добиватися більш високого статусу у системі міжособистісних взаємовідносин (-0,44). Очевидно, що сполучення «цінності – тенденція до боротьби» – несумісні речі, через те що система міжособистісних взаємовідносин в студентській групі не є такою, що досягла найвищого рівня розвитку, а, відповідно, не сприяє конструктивному діалогу між учасниками групи. Стан «стагнації», який спостерігається в студентських групах, породжує безініціативність, пасивність, песимізм, неготовність приймати новий досвід, невміння, а в багатьох випадках і небажання будувати життєву перспективу.

Як відомо, локус контролю формується в процесі соціалізації студентів, одним із механізмів якого являються і виступають групові цінності. Відповідно вважаємо доцільним розглянути наскільки названі дефініції співвідносяться. Нагадаємо, що соціалізацію, з точки зору соціально-психологічного підходу, трактують як формування соціального досвіду індивіда, що здійснюється в процесі його взаємодії із своїм найближчим середовищем та оточенням. Таким мікросередовищем у період здобуття вищої освіти виступає студентська група. В підсумку ми з'ясували, що у наших респондентів екстернальний локус контролю переважно за всіма шкалами опитувальника Дж. Роттера.

Показники за шкалою загальна інтернальність є нижчі норми, як у дівчат, так і у хлопців. Низький показник за цією шкалою відповідає низькому рівню суб'єктивного

контролю, який характеризує досліджуваних, як таких, що не бачать зв'язку між своїми діями і значущими для них подіями життя, не вважають, що можуть контролювати цей зв'язок і переконані, що більшість подій і вчинків є результатом випадку або дій інших людей.

Шкала інтернальності у сфері досягнень є також низькою і свідчить про те, що свої успіхи, досягнення респонденти приписують зовнішнім обставинам – везінню, щасливій долі або допомозі інших людей, збігу обставин, хорошему настрою викладача і т. ін. При цьому рівень суб'єктивного контролю з названої шкали однаковий як у дівчат, так і у хлопців.

Шкала інтернальності у сфері невдач загалом вказує на низький рівень суб'єктивного контролю у ставленні до негативних подій, ситуацій з якими зустрічаються наші досліджувані. За характеристиками даної шкали вони можуть приписувати відповідальність іншим, або вважати це результатом невезіння.

Аналіз отриманих даних за статевими ознаками, показав, що високі показники інтернальності у сімейних стосунках зустрічаються у хлопців. Тобто, у них спостерігається інтернальний локус контролю, вони готові нести відповідальність за події у сім'ї, не вважають свого патрнера причиною усіх непорозумінь, конфліктів, які виникають у сім'ї.

Шкала інтернальності у сфері виробничих стосунків, має низькі показники у наших досліджуваних. Студенти не вважають, що їх власні дії, вчинки, активність є важливими чинниками організації власної навчальної діяльності. Вони переконані, що від них не залежить, як будуть складатися відносини у групі, їх рейтинг успішності. Низькі показники вказують, що респонденти приписують велике значення зовнішнім обставинам – ректорату, деканату, активу групи, однокурсникам, везінню – невезінню, протекціям з боку своїх «заступників», з боку своїх батьків, зі сторони старшокурсників. Причому, у дівчат значно нищий рівень суб'єктивного контролю за даною шкалою, що можна проінтерпретувати як нерозуміння вагомого значення своїх власних дій, активності, ініціативності, небажання визнавати, що від них залежить, як будуть складатися відносини у групі, яких успіхів та рейтингу вони досягнуть у навчальній діяльності.

Високий інтернальний локус контролю у сфері міжособистісних відношень спостерігається у дівчат. Тобто, вони переконані, що можуть самі контролювати свої формальні і неформальні контакти, викликати до себе повагу і симпатію. Тоді, як у хлопців, навпаки, низький показник вказує на те, що вони не можуть активно формувати своє коло спілкування і не вважають свої міжособистісні стосунки результатом активності партнерів.

Шкала інтернальності у ставленні до здоров'я і хвороби має високі показники у хлопців. Названа шкала вказує на те, що респондент вважає себе відповідальним за своє здоров'я, у своїх хворобах, якщо вони є, звинувачує тільки себе і вважає, що видужування багато у чому залежить від її дій. У дівчат низький рівень суб'єктивного контролю за названою шкалою. Вони вважають здоров'я і хворобу результатом випадку і сподіваються, що видужування прийде в результаті дій інших людей, перш за все лікарів.

В результаті дослідження ми виявили взаємообумовленість та взаємозв'язки між змінними, котрі містились в методиці дослідження нормативного впливу у групах, і шкалами суб'єктивного контролю особистості студента. Одна із функцій, яку виокремили досліджувані, полягає у тому, що норми роблять всіх членів групи однаковими (47,9% опитаних вказали на цю функцію). Вказана функція групових цінностей має обернено-кореляційний зв'язок з їх загальною інтернальністю і становить $-0,45$ при $R_{x,y} = 0,3241$. Це вказує на те, що при підкріпленні та підсиленні першої змінної, друга змінна зменшується. Очевидно, що групова

однорідність, подібність, шаблонність, стандартність, трафаретність, банальність поведінки створюють сприятливі умови для формування екстернального рівня суб'єктивного контролю студентів. Виокремлений кореляційний зв'язок названої функції зі шкалою інтернальності у сфері досягнень. Коефіцієнт кореляції становить 0,52. Також стало відомо, що екстернальність студентів та одна із функцій цінностей мають залежність, де кореляція становить 0,53. Шаблонність та однаковість поведінки більшості членів групи, сполучені з низькою інтернальністю у сфері виробничих відношень. Коефіцієнт 0,43 може свідчити, що ці дві змінні є узалеженні одна від одної.

Зауважимо, що одна із функцій групових цінностей, а саме «визначення правил поведінки і відносин із соціальним оточенням з іншими групами та її членами», співвідноситься зі шкалою інтернальності у сфері виробничих стосунків і має обернено-пропорційну залежність $-0,46$. Зауважимо, що найнижчі показники виявлені саме за названою шкалою. Пристосовницька позиція, небажання і не вміння проявляти ініціативу, соціальна лінь, небажання зайвий раз напружуватися, активізувати свої ресурси, мобілізувати потенціал – все це підкріплюється груповими цінностями та формує екстернальний локус контролю студентів. Така екстернальність студентських груп є досить поширеним явищем на сучасному етапі. Звертаємо увагу на той факт, що домінування у групах суб'єкт-об'єктних взаємостосунків, стабільності, яка ґрунтується на залякуваннях, шаблонності можуть привести як групу, так і особистість до стану застою, зменшити її життєздатність та розвиток.

Звертаємо увагу на те, що коли ми вивчаємо «екстернальність – інтернальність» слід розглядати як соціальні характеристики змінних, так і психологічні, оскільки кожна із характеристик має як позитивні, так і негативні ознаки. Соціальні характеристики екстерналів описані як такі, що допомагають ефективно взаємодіяти з іншими членами групи, швидко встановлювати і підтримувати соціальні контакти, але при цьому пояснювати свої невдачі зовнішніми чинниками. Інтерналам нелегко зав'язувати спілкування, взаємини, але вони розуміють, що їх успіх залежить від них. Психологічні характеристики інтерналів, описуються у науковій літературі як боязкі, несміливі, нерішучі, сором'язливі, стримані, скритні, надійні, спокійні. Постійне «затискання», стримування, поглиблене звинувачення себе у всіх поразках, неспіхах також, на нашу думку, має не зовсім позитивний ефект для підтримки здорового психічного стану особистості. Очевидно, зміщення цих змінних в один або інший бік може бути не зовсім корисним та доцільним. Про це свідчить і високий рівень тривожності наших респондентів, в яких домінує тільки екстернальність.

Найнижчі показники за шкалою «інтернальність у сфері виробничих взаємостосунків» та їх кореляційні зв'язки з функціями, які виконують групові цінності, підкреслюють, що більшість респондентів не хоче нести відповідальність за свої успіхи у навчальній діяльності, студенти мають надію на зовнішні чинники: допомога батьків, хороші шпаргалки, інформація про «вимоги» викладачів від старшокурсників, цінні зв'язки з «потрібними» людьми, надія та те, що «може пронесе» і т. ін. Групові цінності сприяють, протекціонують та підкріплюють вказані тенденції.

В результаті нашого дослідження, з'ясовано, що молоді люди готові дотримуватися групових цінностей, правил поведінки життя у вузівському середовищі, оскільки вони допомагають їм адаптуватися. Без сумніву, на процес адаптації окрім багатьох об'єктивних і суб'єктивних чинників, впливає те, наскільки студент сприймає і приймає групові норми. Несприйняття або неприйняття групових цінностей, цілковите їх відкидання може, безперечно,

деструктивно, негативно вплинути на процес адаптації, що, відповідно, може супроводжуватися особистісною невпевненістю, залежністю, незадоволеністю щодо вибору навчального вузу або, навпаки, акцентованою самовпевненістю, зневажливим ставленням до одногрупників, нездоровими амбіціями, що так чи інакше негативно впливає на динаміку групи та процес адаптації особистості. Проблема адаптації полягає не тільки в тому, щоб прийняти і зрозуміти нову систему взаємозв'язків, взаємостосунків, а також і в тому, щоб прийняти її на емоційно-особистісному рівні, знайти в ній особистісні сенси. Це залежить від готовності студентів та їх пристосованості до організації особистого життя в студентському середовищі, ідентифікації зі студентськими традиціями та нормами, ритуалами поведінки. Бесіди із студентами показали, що першокурсник, наприклад, малоініціативний, не ставить запитань, соромиться підняти руку на заняттях, щоб не викликати негативної реакції групи. Надмірна орієнтація на свою групу породжує пасивність в освоєнні соціально-психологічного простору вищого навчального закладу, переважання у вчинках уникнення невдач.

Систематизація отриманих даних дозволяє стверджувати, з одного боку, що групові цінності виступають одним із засобів, який ніби допомагає їх адаптації, але, з іншого боку, в даному контексті були виявлені окремі суперечності та розбіжності. Так, нами було проведено діагностику соціально-психологічної адаптації студентів за допомогою методики К. Роджерса, яка виявила високий рівень дезадаптивності серед респондентів. Отримані дані є доказом того, що групові цінності є неприйнятними для членів групи і це, на нашу думку, одна із причин їх дезадаптації. Таке протиріччя між відповідями щодо мотивів дотримання групових цінностей та власне низьким рівнем адаптації досліджуваних слугує підтвердженням тому, наскільки дисонують групові цінності з особистими цінностями і, відповідно, такий стан речей породжує зовнішню конформність з боку членів.

Також встановлено відмінності між відповідями хлопців та дівчат: надзвичайно низький рівень адаптивності домінує у хлопців (72,3% опитаних) у співвідношенні до 54,2% респондентів-дівчат. Самоприйняття, прийняття інших, емоційний комфорт, інтернальність як основні інтегральні показники соціально-психологічної адаптивності є нищими порівняно з відповідями, що представлені дівчатами. Але разом із тим, переважає прагнення хлопців до домінування. Щодо аналізу відмінностей між другим та четвертим курсами, то тут дещо вища дезадаптивність у другокурсників.

Досить великий відсоток респондентів вказують на те, що хочуть бути членом цієї групи і саме тому дотримуються групових цінностей. Можна припустити, що це є показником позитивного ставлення індивіда до своєї групи, більшість опитаних ідентифікують себе зі своєю групою і членство в ній є для них бажаним. Тобто, ставши студентом і членом групи, кожний індивід розуміє, що є цінності, яких він повинен дотримуватися, навіть, якщо вони не завжди збігаються з власними переконаннями, принципами. Про це свідчить і коефіцієнт кореляції між твердженнями «дотримуюся групових цінностей, тому що хочу бути членом даної групи» і «погоджуються частково, але окремих групових цінностей має дотримуватися». При цьому висловлюючи своє ставлення до групових цінностей студенти вказують, що хочуть бути членами даної групи (коефіцієнт становить 0,781), тому що не виконання або негативізм стосовно групових норм приведе до «виключення» з групи, застосування групових санкцій до порушників групових цінностей.

Аргументують студенти свої мотиви дотримання групових цінностей і тим, що вони дозволяють їм досягти певних цілей. Виявлені високі показники кореляції між твердженнями

«дотримуюся цінностей, тому що вони допомагають досягти цілей» та твердженнями: «підвищують рівень групової згуртованості» (0,84); «підвищують рівень групової продуктивності» (0,73); «допомагають досягти своїх цілей» (0,71); «допомагають групі створити і підтримувати загальну систему координат і зв'язків у соціумі» (0,67); «визначають правила поведінки і відносин із соціальним оточенням, з іншими групами та їх членами» (0,69).

Висновки. Ціннісне ядро цінностей студентів наповнено незначною кількістю релевантних цінностей, що зумовлює нестійкість, а подекуди не послідовність їхньої соціальної зрілості та соціальної активності. При цьому більшість цінностей перебуває у площині лабільних і ситуаційних та цілеспрямовано не впливають на їхню соціальну активність, а тільки зумовлюють багатовекторність їхніх різноманітних дій (одночасно займаються кількома видами діяльності – навчання, робота, особисте життя, захоплення тощо), які іноді між собою вступають у аксіологічне протиріччя. Серед цінностей переважають цінності індивідуалістичного спрямування, які зумовлюють підвищену активність студентів у сфері самореалізації, а їхні релевантні цінності, зокрема, мають специфічні професійні особливості, що свідчить про формування їхньої системи цінностей й під впливом професійної спеціалізації, що потребує подальшого вивчення.

Список використаної літератури

1. Бодалев А. А. Восприятие и понимание человека человеком / А.А. Бодалев. – М.,1982. – 148 с.
2. Бодалев А.А. Вершина в развитии взрослого человека: характеристики и условия достижения / А. А. Бодалев. – М. : Флинта, 1998. – 165 с.
3. Вахромов Е.Е. Психологические концепции развития человека: теория самоактуализации / Е.Е. Вахромов. – М. : Международная педагогическая академия, 2001. – 254 с.
4. Вахромов Е.Е. Вершины жизни и пути их достижения: самоактуализация, акме и жизненный путь человека / Е.Е. Вахромов // Прикладная психология и психоанализ. – М., 2001. – № 4. С. 52-61.
5. Леонтьев Д.А. Выбор как деятельность: личностные детерминанты и возможности формирования / Д. А. Леонтьев, Н. В. Пилипко // Вопросы психологии. – 1995. – № 1. – С. 97 – 110.
6. Мамардашвили М. К. Эстетика мышления / М. К. Мамардашвили. – М. : Моск. шк. полит. исслед., 2000. – 416 с.
7. Ханин Ю.Л. Психология общения в совместной деятельности : автореф. дис...д-ра психол.наук / Ю. Л. Ханин. – Л.,1986. – 44 с.
8. Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность / Х. Хекхаузен. – М. : Педагогика, 1986. – Т. 1. – 860 с.

Транслітерація

1. Bodalev A. A. Perception and understanding man / A. A. Bodalev. – М.,1982. – 148 S.
2. Bodalev A. A. the Peak in the development of the adult person: characteristics and conditions of achievement / A. A. Bodalev. – М : Flint, 1998. – 165 p.
3. Bahramov E. E. Psychological concepts of human development: a theory of self-actualization / E. E. Bahromov. – М : the international pedagogical Academy, 2001. – 254 p.

4. Bahramov E. E. Peaks of life and how to achieve them: self-actualization, and the Acme life of the man / E. E. Bahromov // journal of Applied psychology and psychoanalysis. – M., 2001. – No. 4. P. 52-61.
5. Leont'ev D. A. Choice activity: personal determinants and possibilities of formation / D. A. Leontyev, N. Pilipko V. // Questions of psychology. – 1995. – No. 1. – P. 97 – 110.
6. Mamardashvili M. K. Aesthetics / M. K. Mamardashvili. – M : Mosk. Sch. watered. issled., 2000. – 416 p.
7. Hanin Y. L. Psychology of communication in joint activity : abstract. dis...d-RA psihol.Sciences / Yu. L. Khanin. – L.,1986. – 44 p.
8. Hekhausen X. Motivation and activity / H. Heckhausen. – M. : Education, 1986. – Vol. 1. – 860 p.

Михайлишин У.Б.

Влияние групповых ценностей на становление социальной зрелости студенчества

В статье раскрывается влияние групповых ценностей на становление социальной зрелости студенчества. Показано, что развитие индивидуальной инициативности в сочетании с характеристиками самоактуализации являются фундаментальными факторами для формирования социальной зрелости студентов и их успешной репрезентации в социальном взаимодействии. Определена целесообразность изучения уровня субъективного контроля и адаптации членов группы и их взаимозависимости с функциями групповых ценностей, мотивами их соблюдения как показателей социальной зрелости. Источников – 8.

Ключевые слова: личность, студенчество, групповые ценности, самоактуализация, locus контроля, адаптация, социальная зрелость.

Mykhaylyshyn U.B.

Influence of group values on the development of social maturity of students

The article raskryvetsya group values influence on the formation of a social maturity of students. It is shown that the development of individual initiative combined with the characteristics of self-actualization is fundamental to the formation of a social maturity of students and their successful representation in social interaction. Determine the feasibility of studying the level of subjective control and adaptation of the group members and their interdependence with the functions of group values, motives compliance as the indicators of social maturity. Sources - 8.

Key words: person, student, group values, self-actualization, locus of control, adaptation, social maturity.

Михайлишин Уляна Богданівна – кандидат психологічних наук, доцент, докторант кафедри соціальної та практичної психології Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, м. Северодонецьк.